

Täysistunto

Keskiviikko 26.3.2025 klo 14.00—18.51

10. Lakialoite laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 3/2025 vp Pia Lohikoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Lohikoski esittelee. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.25 **Pia Lohikoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on leikkanut ammatillisesta koulutuksesta massiiviset 120 miljoonaa euroa, ja me emme vielä edes tiedä, olivatko kaikki leikkaukset tässä. On tiedossa, että OKM:n hallinnonalalle on kaavailtu vielä 75 miljoonan euron leikkauksia, ja niiden kohdentumista meille ei ole kerrottu. Tietysti oppilaitoksissa on pelko siitä, tuleeko sieltä jälleen lisää leikkauksia ammatilliseen koulutukseen. Elämme siis aikaa, jossa tarvitsemme entistä kipeämmin lainsäädäntöä, joka turvaisi riittävän lähiopetuksen määrän ammatillisessa koulutuksessa.

Nyt käsiteltävässä lakialoitteessani riittävä lähiopetuksen määrä ammatillisessa koulutuksessa turvattaisiin lain tasolla. Tällä hetkellä asiasta säädetään asetuksella. Lakialoitteen tavoitteena on nostaa opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti 12 tunnista 16 tuntiin, ja tämä opetus tulisi järjestää pääsääntöisesti lähiopetuksena.

Vasemmistoliiton ollessa hallituksessa toteutettiin asetusmuutos, joka vahvisti opiskelijoiden oikeutta saada opetusta ja ohjausta. Aiemmin vastaavanlaisesta vähimmäistuntimäärästä ei ollut säädetty, joten asetus vahvisti opiskelijoiden oikeutta laadukkaaseen opetukseen. OAJ:n alkuvuodesta 2024 julkaiseman jäsenkyselyn mukaan opetuksen ja ohjauksen määrän toimintatavoissa on asetuksesta huolimatta vielä paljon epäselvyyksiä ja käytännöt myös vaihtelevat oppilaitosten välillä. Tämäkin puoltaa lakialoitteeni tavoitetta laintasoisesta säätelystä.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen 120 miljoonan leikkaukset tarkoittavat laskennallisesti 1 600 opettajan vähennystä. Tähän mennessä on ammatillisissa oppilaitoksissa ollut nyt tämän talven tai lukuvuoden aikana ainakin 49 yt- tai muutosneuvottelut. Määrä tarkoittaa yli kolmasosaa kaikista ammatillisista oppilaitoksista, ja OAJ:n luottamusmiehille tekemän aivan tuoreen kyselyn mukaan, joka juuri muutama viikko sitten julkaistiin, irtisanomiset ovat kohdistuneet pääsääntöisesti opettajiin. Työilmapiiri on heikentynyt ja työkuorma kasvanut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2025 vp

Hallituksen puheet siitä, että se ei kohdista näitä säästötoimia perusopetuksen päättäneiden nuorten tai vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen, ovat absurdeja. Se ei pidä paikkaansa. Tosiasiassa näin isoja säästöjä on mahdotonta kohdentaa tutkinnon jo aiemmin suorittaneisiin tai aikuisempiin opiskelijoihin, ja näillä leikkauksilla tulee väistämättä olemaan merkitystä ammatillisen koulutuksen laatuun ja lähiopetuksen määrään. Eikä meillä kyllä olisi varaa leikata alanvaihtajienkaan eli aikuisten koulutuksesta, vaan myös se on lyhytnäköistä ja suorastaan typerää. Lähiopetuksen määrä on jo valmiiksi niin matalalla tasolla, että varsinkin oppimisen tukea ja muunlaista tukea tarvitsevat opiskelijat ovat vaarassa pudota koulupudokkuuteen. Ammatillisen koulutuksen tuen uudistaminen ei onnistu yhdessä näiden tehtyjen leikkausten kanssa, koska lähiopetuksen määrä vähenee niiden vuoksi entisestään. Oppilaitokset ovat tilanteessa, missä hallinnosta ei ole enää mahdollista leikata vaan leikkaukset on ollut pakko toteuttaa suoraan opetuksen järjestämisestä. Oppilaitoksista kuuluu huolta siitä, että ammatillisen koulutuksen leikkausten vuoksi mennään yhä enemmän verkko-opetukseen tai verkkokursseihin, jotka voivat ehkä joillekin olla toimiva vaihtoehto mutta pääsääntöisesti eivät ainakaan oppivelvollisille paras vaihtoehto eivätkä aina välttämättä muillekaan opiskelijoille.

Arvoisa puhemies! Haluan painottaa sitä, että kyseessä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuus. Oppivelvollisten kohdalla lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvaista siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa koulutuksessa vai lukiossa. Mielestäni tämä on oikeasti iso epäkohta. Hallituksen leikkaukset osoittavat paitsi suurta välinpitämättömyyttä ammatillista koulutusta kohtaan myös tietämättömyyttä sen merkityksestä. Ammatilliseen koulutukseen panostaminen on aivan olennaista paitsi osaajapulaan puuttumisessa myös siinä, että saavuttaisimme tavoitteen koulutustason nostosta, johon käsittääkseni hallituskin on sitoutunut. Tavoitteena on siis saada nuoresta ikäluokasta 50 prosenttia korkeakoulutetuksi, mutta eihän tämä tavoite toteudu, ellemmme panosta nykyistä vahvemmin myös ammatilliseen koulutukseen. Osa nuorista on siellä, ja heilläkin on oikeus jatkaa. Riittävän lähiopetuksen määrän lisäksi on panostettava yleissivistäviin opintoihin, oppimisen tukeen ja eheisiin koulupäiviin, jotta siirtyminen korkeakoulutukseen koetaan ammatillisesta koulutuksesta mahdolliseksi ja mielekkääksi, ja lisäksi on taattava opintojen riittävä taloudellinen tuki ilman suurta opintolainataakkaa.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan, että ammatillisesta koulutuksesta leikataan, meidän on luotava lainsäädännöllä rakenteet, jotka mahdollistavat jokaiselle ammatillisen koulutuksen opiskelijalle oikeuden laadukkaaseen ja riittävään lähiopetukseen ympäri Suomen. Siksi riittävästä lähiopetuksen määrästä on säädettävä laissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

18.32 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen niin sanotussa erityissuojeluksessa oleva koulutus on tällä kaudella joutunut pelkästään ammatillisen koulutuksen osalta 120 miljoonan euron leikkauksien kohteeksi, mikä tarkoittaa laskennallisesti 1 600 opettajan vähennystä. Tähän mennessä on ammatillisissa oppilaitoksissa ollut ainakin 49 yt:t tai muutosneuvottelut, ja lisäsäästöjä on luvassa, kunhan hallitus uskaltaa ne julkaista, ilmeisesti huhtikuun aikana. Jo tehtyjä, näin isoja säästöjä on mahdotonta kohdentaa pelkästään tutkinnon suorittaneisiin tai aikuisempiin opiskelijoihin. Lisäksi säästöillä tulee väistämättä olemaan merkitystä ammatillisen koulutuksen laatuun ja lähiopetuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2025 vp

määrään, joka on jo valmiiksi niin matalalla tasolla, että varsinkin oppimisen tukea ja muunlaista tukea tarvitsevat opiskelijat ovat koulupudokkuuden vaarassa.

Oppilaitoksista kuuluu huolta siitä, että ammatillisen koulutuksen leikkausten vuoksi mennään yhä enemmän verkko-opetukseen tai verkkokursseihin. OAJ:n alkuvuonna 2024 julkaiseman jäsenkyselyn mukaan opetuksen ja ohjauksen määrän toimintatavoissa on asetuksesta huolimatta paljon epäselvyyksiä ja käytännöt vaihtelevat oppilaitosten välillä. Tämän kyselyn mukaan yli puolet ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstöstä on sitä mieltä, että lähiopetuksen lisääminen ja pienemmät ryhmäkoot ovat tärkeimpiä edistettäviä asioita koulutuspolitiikassa. Kyselyn mukaan vastaajista peräti 55 prosenttia kertoi lähiopetuksen toteuttamisen vähentyneen.

Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä eduskunta on edellyttänyt lausumalla, että ammatillisessa koulutuksessa tulee vahvistaa opiskelijan oikeutta saada lähiopetusta, että valtioneuvoston asetuksella on säädettävä tarkemmin opetuksen ja ohjauksen määrän arvioinnissa käytettävistä periaatteista ja että toteutuneen lähiopetuksen määrää on seurattava. Asetuksella annettulla joustavalla vähimmäistuntimäärällä pyritään varmistamaan, että jokaisella ammatillisen koulutuksen opiskelijalla on kaikissa tilanteissa oikeus riittävään määrään opetusta.

Asetuksen tavoitteena oli myös yhdenvertaista lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valitsevien nuorten välistä asemaa ja toisaalta myös eri ammatillisen koulutuksen järjestäjien oppilaitoksissa opiskelevien asemaa. Yksi ammatillisen koulutuksen erityisistä vahvuuksista on joustavuus ja opiskelijan jo työelämässä hankkiman osaamisen tunnistaminen. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että joustavuus ei tarkoita sitä, edes poikkeustilanteissa, että opiskelija jää opinnoissaan yksin.

Tällä Lohikosken lakialoitteella esitetään laintasoista opetuksen määrän sääntelyä ammatillisessa koulutuksessa. Nykyisin asetustasoinen sääntely siis nostettaisiin lain tasolle. Opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti nostettaisiin 12 tunnista 16 tuntiin, ja opetus tulisi järjestää pääsääntöisesti lähiopetuksena. Ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen riittävä määrä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuuskysymys. Varsinkin oppivelvollisten kohdalla on painotettava sitä, että lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvainen siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa koulutuksessa vai lukiokoulutuksessa tai missä oppilaitoksessa tai millä paikkakunnalla nuori opiskelee. Koko Suomen kasvu edellyttää ammatillisen koulutuksen rahoituksen turvaamista riittävän ammatiosaamisen järjestämiseksi.

Lohikosken lakialoite opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärän nostosta ja lähiopetuksesta on kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

18.36 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lohikoski esitteli juuri aiemmin varsin tärkeän lakialoitteen, jossa esitetään laintasoista opetuksen määrän sääntelyä ammatillisessa koulutuksessa. Nykyinen asetustasoinen sääntely nostettaisiin lain tasolle. Opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti nostettaisiin 12 tunnista 16 tuntiin. Opetus tulisi järjestää pääsääntöisesti lähiopetuksena.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on sanonut, että koulutus on erityissuojeluksessa. Mitä tämä suojelu on käytännössä tarkoittanut? Leikkauksia ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa euroa, aikuiskoulutustuki on lakkautettu, lisäleikkauksia tulossa 75 miljoonaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2025 vp

naa euroa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta. Esimerkiksi Pohjois-Savossa ovat leikkaukset toisesta asteesta tarkoittaneet koulutuksen järjestäjille yt-neuvotteluja, joissa henkilöstöä on irtisanottu. Tämä on käsittämätöntä alueellamme, jossa toisen asteen koulutuksella on voitu kouluttaa myös alanvaihtajia, ja tämä on parantanut työllistymistä.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Lohikosken lakialoitteessa todetaan, ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen riittävä määrä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuuskysymys. Varsinkin oppivelvollisten kohdalla on painotettava sitä, että lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvainen siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa koulutuksessa vai lukiokoulutuksessa tai missä oppilaitoksessa tai millä paikkakunnalla nuori opiskelee. Tämän vuoksi kannatan tätä lakialoitetta, ja olen totta kai kannattanut aloitetta tämän puheenvuoron lisäksi sillä, että olen tämän lakialoitteen allekirjoittanut. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

18.38 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Lohikosken lakialoite, jonka tavoitteena on lisätä lähiopetuksen määrää ammatillisessa koulutuksessa, on erittäin tervetullut etenkin tässä tilanteessa, kun hallitus on tehnyt nämä kovin suuret 120 miljoonan euron säästöt ammatilliseen koulutukseen, jolloin huoli lähiopetuksesta tietenkin kasvaa nyt sitten erityisesti. Jo pitkään olemme kantaneet huolta riittämättömästä lähiopetuksen määrästä, ja nyt kun näitä leikkauksia on tehty, on todella suuri huoli siitä, miten nämä leikkaukset vaikuttavat jo valmiiksi niukkaan lähiopetuksen määrään siellä ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa.

Kyseessä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuus ammattikoululaisten ja lukiolaisten välillä. Molemmilla ryhmillä pitäisi olla oikeus riittävään lähiopetukseen, eli yhdenvertaisuusasiasta on ihan selkeästi tässä kysymys myöskin. Oppivelvollisten lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvaista siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa oppilaitoksessa vai lukiokoulutuksessa.

Lakialoitteessa esitetään laintasosta sääntelyä opetuksen määrästä ammatillisessa koulutuksessa, kun tällä hetkellä asiasta säädetään vain asetustasoisesti. Lakialoitteen tavoitteena on nostaa opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti 12 tunnista 16 tuntiin, ja tämä opetus olisi sitten pääsääntöisesti lähiopetusta.

Meidän kansallinen tavoitteemme, johon olemme yhdessä sitoutuneet, on, että meidän pitäisi saada osaamistasomme nousemaan niin, että vähintään puolella olisi korkeakoulututkinto. Yhtenä tärkeänä keinona tämän tavoitteen saavuttamiseksi on se, että yhä useampi ammattitutkinnon suorittanut siirtyisi heti tai vaikka sen jälkeen, kun on työuraa tehnyt jonkun aikaa, korkeakouluun, esimerkiksi ammattikorkeakouluun, ja saisi sitä kautta siten sitä osaamistasoa vielä nostettua. Tämä ei tietenkään toteudu ilman, että me huolehdi- taan siitä, että se ammatillisen koulutuksen laatu on tarpeeksi korkea, ja lähiopetuksella on siinä tärkeä merkitys. Eli tämän riittävän lähiopetuksen määrän lisäksi pitää panostaa myöskin yleissivistäviin opintoihin, oppimisen tukeen, josta onneksi laki on juuri eduskun- nassa hyväksytty, ja tietenkin eheisiin koulupäiviin, jotta se siirtyminen sinne korkea- koulutukseen koetaan siellä ammatillisella puolellakin mielekkääksi.

Tietenkin on tärkeää aina muistaa se opintojen riittävän taloudellisen tuen takaaminen, ettei sitä opintolainaa tarvitsisi ottaa. Tämä on tietenkin kanssa tärkeä asia, mutta toki nyt puhutaan tästä lähiopetuksen määrästä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

18.41 **Pia Lohikoski vas:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustajia tästä keskustelusta lakialoitteeni lähetekeskustelussa. Tosiaan kyseessä on lakialoite lähiopetuksen määrän turvaamisesta ammatillisessa koulutuksessa. Tällä hetkellä kun asiasta säädetään asetuksella, niin siirrettäisiin tämä sääntely lain tasolle.

Ammatillisen koulutuksen leikkaukset, joita tässä viime aikoina on tehty, on kyllä kiipeästi koettu monessa paikallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa. Myöskin omalla alueellani Keski-Uudellamaalla Keudassa lähes 50 ihmistä valitettavasti tuli yt-prosessissa irtisanotuksi. Onhan se todella suuri määrä ammatillisen koulutuksen ammattilaisia.

Tässä tavoitteessa, että me turvattaisiin lähiopetuksen määrä, on kyseessä, niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani toin esiin, yhdenvertaisuus myöskin sen suhteen, että meidän ammatillisen koulutuksen opiskelijat saisivat yhtä lailla opetusta kuin saavat heidän ikätoverinsa lukion puolella. Ja nyt kun OAJ on esittänyt huolensa siitä, että nämä koulutusleikkaukset, mitä ammatillisessa koulutuksessa on tehty, ovat kohdentuneet jo rajulla tavalla, niin todella toivon, että tässä samalla lähettäessäni terveiset hallitukselle ja opetus- ja kulttuuriministeriöön siellä kuultaisiin tämä vetoamus, että älkää leikatko enempää ammatillisesta koulutuksesta ja turvatkaa tämä lähiopetus, ottakaa huomioon tämä esitys tästä vähimmäistuntimäärästä, joka lähiopetusta olisi oltava tarjolla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.